

Spolupůsobení čtyř archandělů v průběhu roku

Rudolf Steiner

Dornach, 13. října 1923

Vykreslil jsem vám v poslední době před duši čtyři kosmické imaginace, jež je možné vytěžit z lidského prožívání, když člověk sleduje duši běh roku. Chceme-li vůbec porozumět člověku, jak je zasazen do světa, musíme vlastně toto porozumění hledat na základě spojené působnosti sil těch vesmírných mocností, jež se člověku zjevují v souvislosti s oněmi postavami.

A tady bych vám dnes nejprve rád řekl úvodem jedno. Když se v duši otevřeme všem těm dojmům, které v nás mohou ožít z pohledu na to, co je obsaženo v oněch čtyřech postavách, pak nám současně vyvstane před duší mnohé, co cítili lidé v průběhu vývoje lidstva - co cítili jako dozvuk dávných instinktivních jasnozřivých náhledů; a co dnes vlastně bývá už leda tu a tam uváděno jako historická vzpomínka, avšak v zásadě bez porozumění. A stane se pak, že skuteční básníci nebo lidé ducha uchopí svou citovou vnímavostí takové hlasy, často obdivuhodné, zaznívající v tradicích z dávných dob, a použijí jich, právě tehdy jich použijí, když chtějí vyjádřit něco nejvyššího, největšího. Ale vlastně s tím také nacházejí velmi málo porozumění. Tak k nám doléhá z prvního dílu „Fausta“ vpravdě obdivuhodným způsobem jedno takové slovo, často citované, o němž však můžeme zjistit, že mu lidé sotvakdy doopravdy rozumějí. Je to slovo, jež zaznívá ve „Faustu“ ve chvíli, kdy Faust rozevře knihu Nostradamovu, spatří tam znamení makrokosmu a pak propukne ve slova: Jaká to souhra veliká, jak se vším vše se proniká! Jak andělé svět náš obléhají a zlatá si vědra předávají, jak žehnajícími perutěmi z výsosti prochvívají Zemí, až hlaholí to světy všemi!

Velkolepý obraz! Vlastně, známe-li Goetha, můžeme říci jen tolik, že Goethe tento obraz uchopil *cit*. Neboť to, co on sám zřejmě čerpal z četby, ze starých tradic, co z toho nakonec vyňal pro svůj cit, to nám vlastně vyvstane cele před duší, až když máme před sebou to, co jsem vám mohl vyložit v oněch čtyřech velkých kosmických imaginacích: v podzimní imaginaci Michaelově, ve vánoční Gabrielově, ve velikonoční Rafaelově a v imaginaci vrcholného léta, ve svatojanské imaginaci Urielově.

Neboť o všech těchto bytostech, o Gabrielovi, Rafaelovi, Urielovi, Michaelovi, byste si vlastně měli představit, že z nich vyzařují síly do dálek kosmu, že z nich proudí zase síly i do člověka, že utvářejí člověka. Abychom tomu porozuměli, bude přece jenom třeba, abychom se poněkud zadívali, jak je člověk, řekl bych: po stránce ryze hmotné postaven do kosmu.

V tomto směru dnes bohužel najdeme hodně málo porozumění pro to, co je. Shledáte například, že se všude v přírodovědeckých, v lékařských kruzích popisuje, jak člověk vdechuje ze vzduchu kyslík, jak uhlík v něm samém pak tento kyslík do sebe přijímá; polom se tento proces srovnává s vnějším spalováním, kde, jak víte, se také slučují nějaké vnější látky s kyslíkem ze vzduchu. A pak se to, co se odehrává v člověku, přímo nazývá spalováním.

Ano, milí přátelé, celý ten proces, k němuž tady dochází v krvi, toto přijímání kyslíku uhlíkem, se také líčí z vnějškového pohledu tak jako spalování, protože lidé nevědí jedno: nevědí, že všechny ty procesy a všechny ty látky, které jsou něčím vně člověka, se stávají ihned něčím jiným, jakmile vejdou do člověka. A ten, kdo mluví o tomto zvláštním slučování uhlíku s kyslíkem v člověku a chápe je přitom jako spalování, mluví vlastně zrovna tak jako někdo, kdo říká: Není třeba, aby v člověku byly živé plíce, mohly by tam být i dva kameny. - Tak nějak mluví i někdo, kdo u člověka mluví o spalování uhlíku kyslíkem.

Všechno to, co se děje navenek v přírodě, je jiné, když to pronikne do člověka. Žádný proces není v člověku takový, jako když probíhá venku v přírodě. A to, co máme přes sebou venku v plameni, když hoří, je mrtvý oheň; to, co tomu odpovídá v člověku, je plamen oživený, plamen živoucí, oduševnělý. A jako se má kámen k plicím, tak se má plamen venku k tomu, co se děje pod vlivem života v člověku, když se v něm slučuje uhlík s kyslíkem, - tedy něco, co z vnějšího pohledu, z hlediska chemie, je také spalováním. Všechn duchovní pokrok v naší době závisí na tom, zdali lidé dokážou takové věci chápat správným způsobem. Máte-li zevně sůl a sníte ji spolu s pokrmy, nebo sníte-li něco jiného, bílkovinu, nebo cokoli ... Lidé si dnes přece představují, že taková bílkovina zůstane i uvnitř v člověku stejnou bílkovinou, jakou je venku, že taková látka, jako například sůl, zůstane tím, čím byla venku. Není to pravda. To, co vstoupí do člověka, se změní ihned v něco jiného. A síly, které tu změnu působí, vycházejí z těch bytostí, jež jsem vylíčil v oněch čtyřech imaginacích, - a to docela určitým způsobem.

Postavme před sebe onen poslední obraz, jak jsem ho vylíčil: jak pro nadsmyslový dojem z doby svatojanské se nahoře ve výšinách vznáší v tvořivě proudícím slunečním zlatě Uriel (červeně), utkávací si své tělo ze zlatistého světla. Musíme si ho představit, jak jsem vám pověděl, s okem, z něhož vyzářuje vážný soud; neboť jeho oči jsou upřeny na sféru krystalů v zemi, a Uriel vidí, jak málo přiměřená jsou lidská pochybení oné abstraktní, proto však neméně zářivé krásy toho, co se děje dole v zemi, když ve sféře krystalů dochází ke krystalizaci. To mu dává onen vážně soudící pohled, směřující dolů, srovnávající lidská pochybení s tím, co působí a žije v krystalech Země.

Mluvil jsem vám i o tom, jak Uriclovo gesto je gesto, jež napomíná, že je jakousi připomínkou lidem, vyzývající je, pokud jí porozumějí, aby ony chyby proměnili ve ctnosti. Neboť nahoře v oblacích se zjevují obrazy plné krásy, utkané ze slunečního zlata, krásou se skvívají obrazy všeho toho, co lidé dokážou vykonat ve službách ctností.

Z této bytosti, kterou je třeba takto líčit (jinak ji ani líčit nejde), z této bytosti vycházejí síly, které však působí i v člověku, ovšem působí v člověku zvláštním způsobem. To, co vám popisují, se odehrává v létě. Jenomže si musíme představit, že bytost Urielova vlastně není v klidu, nýbrž majestátně se pohybuje. A nemůže tomu ani být jinak, vždyť když je u nás léto, je na odvrácené polokouli Země zima, a až bude u nás zima, pak bude na odvrácené polokouli léto, pak Uriel bude pro oblast výsostí v kosmu *tam*. A musíme si vlastně představit, máme-li *tady* Zemi, že tady se pro nás, pro naše letní období, zjevuje Uriel, ale tento Uriel že vykonává pohyb, který ho po půl roce dovede na protilehlou stranu; pak my budeme mít zimu. Zatímco Uriel sestupuje (žlutá šipka), zatímco tedy jeho síly k nám přicházejí v sestupné linii, mění se pro nás léto v zimu: my jsme pak tady, a máme tady zimu, Uriel je na druhé straně. Ale Země není překážkou pro to, aby Urielovy síly mohly k nám přicházet: Když Uriel je tam dole pro obyvatele druhé polokoule, pak jeho síly pronikají Zemí k nám. Takže můžeme říci: To, co k nám od Uriela proniká přímou cestou shora dolů (červené šipky) a co nás chce prostoupit letním slunečním zlatem, to působí v zimě skrze Zemi a prostupuje nás z druhé strany; v té době to působí ve vzestupné linii, stoupajícím proudem (červeně).

Takže když si v době svatojanské, za vrcholícího léta vykreslíme před duši to, co se v člověku děje vlivem přírody - neboť Urielova působnost zasahuje v té době do sil přírody -, pak si musíme vlastně představovat, jak tyto síly Urielovy se rozzařují v kosmu, jak září do našich oblaků, do našeho deště, do našeho blesku a hromu, jak září do růstu rostlin, do toho všeho. Kdežto v zimě, když Uriel takřikajíc absolvoval svou cestu kolem Země, v zimě k nám toto proudí skrze Zemi, vstupuje to do nás a zaráží se to v naší hlavě. A v naší hlavě se pak tytéž síly, které jsou jinak venku v přírodě, síly, které můžeme nazvat silami Urielovými, stávají silami, které z nás vlastně činí občany celého kosmu, které působí, že v naší hlavě může skutečně nově vyvstat obraz kosmu, tedy síly, které v naší hlavě působí osvěčujícím vlivem, takže se právě tím stáváme vlastníky lidské moudrosti. A vyjadřujeme se správně,

říkáme-li, že Uriel sestupuje stále níže od léta směrem k podzimu až do zimy, že Uriel začíná v zimě stoupat opět vzhůru, - a z této sestupující a opět vzhůru vystupující síly Urielovy že pocházejí vnitřní síly naší lidské hlavy.

A vidíte, tak jako Uriel působí v době vrcholícího léta v přírodě a v zimě v člověku, takže člověk je opravdu i z tohoto hlediska mikro-kosmem vůči makrokosmu (neboť člověka pochopíme pouze tehdy, jestliže ho zasazujeme do kosmu nejen jako bytost přírodní, ale i duchově), - tak jako můžeme sledovat, jak síly vyzařující z Uriela proudí v postupu ročního koloběhu do člověka, tak musíme říci totéž například o Rafaelovi. Vylíčil jsem vám, jak Rafael dává na jaře proudit svým silám do sil přírody. Musil jsem vám vylíčit, jak velikonoční imaginaci ještě nakonec doplňuje, dovršuje nauka, kterou Rafael - abych tak řekl - může lidstvu poskytnout jakožto velký vesmírný léčitel. Neboť právě když o Velikonocích nastavíme inspirovaný duchový sluch všemu tomu, co Rafael uskutečňuje v průběhu jara, kdy zasahuje tvořivě do sil přírody (jako Uriel v létě), pak můžeme prožít, jak člověk je v té době zahrnován vyvrcholením všech léčebných pravd.

Ale to, čím tady Rafael na jaře tvořivě zasahuje, to krouží opět kolem Země, jako krouží kolem Země Uriel. Uriel je směrem do kosmu duch léta; ale potom krouží kolem Země a během zimy vytváří vnitřní síly lidské hlavy; Rafael je duch jara, ale potom krouží kolem Země a během podzimu vlastně vytváří síly lidského dechu. Takže bychom mohli říci: Zatímco Michael je na podzim nahoře kosmickým duchem, kosmickým archandělem, působí v člověku v průběhu Michaelovy doby Rafael - Rafael, činný tím způsobem, že pořádá, žehná, tvořivě působí v celé soustavě lidského dechu. A v podstatě si představujeme podzim správně jenom tehdy, máme-li na jedné straně mohutnou imaginaci Michaela s mečem ukutým z meteorického železa, s šatem protkaným slunečním zlatem, do něhož probleskují paprsky stříbra, vyzařující ze Země, - když si toto tedy představíme nahoře, - ale zároveň, jak v člověku působí Rafael: Rafael se smyslem pro každý vdech a výdech, se smyslem pro všechno to, co prochází z plic do srdce a ze srdce zase celým oběhem krevním. Proto se člověk s oněmi léčivými silami, které protkávají vesmír na jaře, v době Rafaelově, seznamuje sám v sobě, když pak objevuje, co Rafael koná na podzim v lidském dechu, když paprsky jeho působnosti procházejí Zemí, zatímco nahoře se zjevuje Michael.

Existuje jedno velké tajemství: Všechny léčivé síly totiž pocházejí původně ze soustavy lidského dechu. A kdo opravdu porozumí celému rozsahu dýchání, ten si osvojí přímo z člověka znalost léčivých sil. V ostatních soustavách nejsou obsaženy léčivé síly, ostatní soustavy potřebují samy léčení.

Soustava dechu - nalistujte si to v tom, co jsem říkal o pedagogice - rozvíjí přece svou činnost obzvláště intenzivně mezi sedmým a čtrnáctým rokem dítěte. Zatímco v prvním sedmiletí života jsou možnosti onemocnění veliké a po 14. roce se opět zvětšují, jsou poměrně nejmenší v době, kdy s pomocí éterného těla soustava dechu nejsilněji pulzuje lidským tělem. Tajemná působnost léčivých sil je obsažena právě v soustavě dechu. A všechna tajemství léčení jsou zároveň tajemstvím dechu. A to souvisí s tím, že ona působnost Rafaelova, jež je na jaře něčím kosmickým, proniká na podzim do celého tajemství lidského dýchání.

Gabriela jsme poznali jako archanděla Vánoc. Tehdy je kosmickým duchem, musíme vzhlížet vzhůru, abychom ho našli. Během léta vnáší Gabriel do člověka všechno to, co je v něm způsobováno silami výživy, silami, jež tvarují, jež plasticky formují tím, že vyživují. Síly Gabrielovy vnášejí v létě tyto síly opět do člověka, když Gabriel nejprve absolvoval svůj sestup z kosmické působnosti během zimy k působnosti v člověku během léta, kdy jeho síly proudí Zemí, protože teď zima nastala na opačné straně.

A přicházíme-li konečně k Michaelovi, máme Michaela jako kosmického ducha na podzim. Tehdy je nejvýše, tehdy je ve své kosmické kulminaci. Pak začíná jeho sestup, a na jaře jeho síly pronikají Zemí, stoupají vzhůru, a žijí ve všem, co se v člověku stává pohybem, co je v člověku výrazem vůle,

co člověku umožňuje, aby chodil, bral věci do rukou a pracoval.

A teď si ty obrazy představte v úplnosti. Představte si obraz léta, obraz svatojanský: Nahoře vážný Uriel, s pohledem, který soudí, s důtklivě vyzývajícím gestem, - zatímco dole přistupuje k člověku, vnitřně člověka proniká vlídný, milující pohled Gabrielův, žehnající Gabrielovo gesto..., pak máte pro letní dobu součinnost mezi Urielem v kosmu a Gabrielem po boku člověka.

A postoupíte-li od léta dále k podzimu, pak máte, jak jsem vám to vylíčil, nemohu říci: prikazující, řekl bych: směřující, směr udávající pohled Michaelův. Neboť hledíme-li na postavu Michaelovu správně, je jeho pohled takový, jako kdyby prstem ukazoval, jako kdyby se jeho oko nechtělo dívat do sebe, nýbrž chtělo svým pohledem zasahovat do světa. Aktivní, pozitivní, čínorodý je Michaelův pohled. A svůj meč, ukutý z kosmického železa, drží Michael v ruce tak, že jeho ruka zároveň ukazuje člověku, kudy by měla vést jeho cesta. To je obraz zjevující se nahoře.

Dole pak Rafael, s dumavým, hlubokomyslným pohledem, přistupující k člověku a přinášející člověku léčivé síly, které nejdříve - abych tak řekl - rozžehl v kosmu, - Rafael s hlubokým, dumavým pohledem, opřený o merkurskou hůl, opřený o vnitřní síly Země: a máte součinnost Michaela v kosmu, Rafaela na Zemi.

A postoupíme-li k zimnímu období: tehdy je Gabriel andělem kosmickým - Gabriel nahoře, s vlídným, láskyplným pohledem, žehnajícím gestem, s působností prostupující zimními oblaky, mohl bych říci: Gabriel v bělostném sněžném rouchu; dole pak vážný, soudící, napomínající Uriel po boku člověka. Pozice se prohodily.

A pak zase, když přecházíme dále k jaru: Rafael nahoře, s hlubokým, zadumaným pohledem, s merkurskou hůlí - ta se ale teď v ovzduší změnila v cosi jako ohnivého hada, jakoby v hada v ohni se lesknoucího; a není už opřena o zem, nýbrž jako nastavena do prostoru, kde používá sil vzduchu, kde jaksi mísí a sprádá všechny živly obsažené v kosmu - oheň, vodu i zem -, aby to proměnila v léčivé síly, působící ve vesmíru a tvořivě jej protkávající. - Dole pak Michael přistupující k člověku, Michael, který se v té době stává obzvlášť viditelným, který svým pohledem - nazval jsem jej pozitivním - kyne, naznačuje směr, a rád by svým pohledem, který jako by ve světě ukazoval, pobral lidský pohled s sebou, - na jaře, když Michael stojí vedle člověka a doplňuje tak Rafaela. Vidíte, milí přátelé, tak se nám nyní jeví obrazy archandělů: Zima - Gabriel nahoře, Uriel dole; jaro - Rafael nahoře, dole Michael; léto - Uriel nahoře, Gabriel dole u člověka; podzim - Michael nahoře, Rafael dole u člověka.

A nyní si vezměte to, co procházelo z věků do věků jako tajuplná stará průpověď, co Goethe znovu převzal:

Jaká to souhra veliká, jak se vším vše se proniká!

Ano, Uriel, Gabriel, Rafael, Michael, všichni se doplňují, působnost jednoho proniká působností druhého, žije v ní, a protože člověk jakožto bytost duchová a duševní a fyzická je zasazen do vesmíru, působí v něm čaromocně tyto síly. A do jaké až míry jsou taková slova správná, až do jaké míry! Pomyslete jen, že ty verše přece znějí:

Jaká to souhra veliká, jak se vším vše se proniká! Jak andělé svět náš obléhají
- svět náš obléhají - ano, stoupají vzhůru a zase se snášejí dolů! - K dalšímu verši hned přijdu -
a zlatá si vědra předávají, jak žehnajícími perutěmi z výsosti prochvívají Zemí, až hlaholí to světy všemi!

Vzpomeňte si na poslední přednášku - jak všechno, co se jevílo ztvárněno plasticky, si žádalo vyústění do hudebního rozezvučení: „až hlaholí to světy všemi“!

Nemohu vám vypovědět, co jsem sám cítil, když toto stálo před mou duší, a já jsem zase četl u Goetha slova: „z výsosti *prochvívají Zemí*“! Toto „*prochvívají Zemí*“ - člověkem to může neslýchané oťást ve své jedinečné správnosti; neboť teď, teď jsme to cele uchopili, to je pravda sama! A

člověkem to otřese, že tato slova procházejí světem jako zvuk rolniček, že si lidé myslí: To je taková básnická licence, to je kdesi cosi, takové slovo, jako je lidé jinak píší do svých dopisů, nebo jako je píší do svých článků. Není tomu tak. Je to slovo odpovídající kosmické skutečnosti. Něco neslýchané otřesného to je, když hledáme pravdu o archandělské působnosti a čteme na tomto místě v Goethově „Faustu“ tato slova.

A jděme nyní dále. Odhalilo se nám doposud, jak andělé se zlatými perutěmi - totiž archandělé-, jak andělé se zlatými perutěmi oblé- tají náš pozemský svět a prochvívají Zemí, až hlaholí to všemi světy, -jak se vším vše se proniká. Aleje v tom ještě více.

Nechrne na chvíli spočinout pohled na Gabrielovi, který bere z kosmu vyživující síly a v době vrcholného léta vede tyto vyživující síly do člověka. Podívejte se: Tyto vyživující síly se u člověka uplatňují v soustavě výměny látek. Rafael je činný v soustavě dechu. Ale působnost Gabrielova a Rafaelova se přitom spojují tak - při tom, když stoupají a sestupují -, že Gabriel podává své síly vzhůru - ty síly, které jsou jinak obsaženy v impulzech výživy - vzhůru do oblasti, kde člověk dýchá: Tam se síly výživy mění v síly, jež léčí. Gabriel předává výživu Rafaelovi: u něho se z výživy stává léčení. Když se to, co je v člověku jinak pouhou výživou, prostoupí tajemstvím dechu, mění se to v léčení.

Ano, milí přátelé, musíme se zahledět na onu proměnu, kterou procházejí vnější látky v soustavě výživy: tím poznáme význam sil Gabrielových, vyživujících sil v člověku. Ale tyto síly jsou převáděny do soustavy dechu. A tím, že nyní působí dále v soustavě dýchací, stávají se z nich síly, které nejen tiší hlad a žízeň, které nejen člověka vylepšují: stávají se z nich síly, které ho dávají vnitřně do pořádku, když je nemocen. Metamorfózou vyživujících sil vznikají síly léčivé. Kdo správně rozumí výživě, rozumí už počátku léčby. Kdo ví, jaké je poslání soli ve zdravém člověku, ten ví - dá-li na sebe působit oné metamorfóze, jíž činnost Gabrielova přechází v činnost Rafaelovu -, jak potom v tom či onom případě sůl působí jako lék. Léčivé síly v nás jsou metamorfózami sil vyživujících. Rafael přijímá zlaté vědro výživy od Gabriela; Gabriel mu je předává.

A nyní přichází tajemství, o němž také můžeme zjistit, že bývalo za dávných dob lidem běžné, ale jež vlastně v lidském vědomí dočista pohaslo. Ten, kdo má dnes možnost číst starého Hippokrata, dokonce snad i ten, kdo má možnost nikoli číst, ale poněkud interpretovat Galéna, upozoruje, že u Hippokrata, dokonce i u Galéna, u obou těch dávných lékařů, dosud žilo něco z toho, co je vlastně jedním z velikých lidských tajemství. V naší dechové soustavě působí léčivé síly, síly, jež nás ustavičně léčí. Naše dýchání je ustavičným léčením. Ale vystoupí-li tyto síly z dechu vzhůru do lidské hlavy, pak se z *léčivých* sil stanou *duchovní* síly člověka, tedy síly, jež působí ve smyslovém vnímání, v myšlení. A že myšlení, vnímání, vnitřní duchovní život člověka je vyšší metamorfózou terapie, metamorfózou léčení, - že tedy to, co u člověka leží mezi hlavou a soustavou výměny látek, že léčivé působící soustava dechu - když její síly jsou jaksi vyhnány ještě výše vzhůru než tam, kde působí léčivé - se stává základem, hmotným základem pro duchovní život člověka: loje ono tajemství, jež lidé kdysi znali, jež z Hippokrata je možné vyčíst skoro úplně zřetelně, jež u Galéna je možné aspoň ještě postihnout při jisté interpretaci.

Takže můžeme říci: Myšlenka, jež se mihne lidskou hlavou, je vlastně metamorfovanou silou léčivých impulzů, přítomných v různých látkách.

Vidíme-li do této souvislosti a máme-li v ruce - dejme tomu - nějakou léčivou sůl, nějakou léčivou rostlinou látku, pak se na takovou látku zadíváme a mohli bychom říci: Tady jsi blahodárnou léčivou silou - pokud tě vpravíme do člověka, jak je třeba; ale pronikneš-li jinak sama do něho, projdeš-li sférou dýchání, začneš-li působit v lidské hlavě, pak je z tebe hmotný nositel lidské myšlenkové síly: neboť Rafael předává své vědro Urielovi. Co Rafael přijal z výživy a proměnil v léčení, to předává Urielovi, a je z toho síla myšlení.

Proč je lék něčím léčivým? Léčivý, protože je na cestě k duchu. A víme-li, v jakém smyslu je určitý lék na cestě k duchu, pak známe léčivou sílu toho léku. Duch sám nemůže v člověku zasahovat přímo do jeho pozemské podstaty; ale nejnižším stupněm ducha je léčebná síla.

A právě tak, jako Gabriel předává síly, jež vyživují, Rafaelovi, aby je proměnil v síly, jež léčí (to jest předává mu své zlaté vědro), jako Rafael své zlaté vědro předává Urielovi, když dává léčivým silám přecházet v síly myšlení, tak zase Michael přijímá od Uriela síly myšlení a mocí kosmického železa, z něhož je ukut jeho meč, převádí tyto myšlenkové síly do vůle, takže se v člověku stávají silami pohybu. Uriel předává své vědro Michaelovi, a z myšlenkových sil se stávají síly pohybové. Takže dostáváme skutečně i tento druhý obraz: Kroužící archandělé - Uriel, Rafael, Gabriel, Michael, kteří stoupají a sestupují-a ve své činnosti se jednak navzájem prostupují, působí jeden v druhém, jako - řekněme - Uriel a Gabriel; ale také spolupracují v návaznosti, přičemž jeden druhému odevzdává své vlastnictví, aby ten v něm mohl dále působit. Vidíme, jak andělé oblétají náš svět a jak si podávají zlatá vědra - zlatá vědra výživy, léčení, myšlení, pohybu. Tak putují tato zlatá vědra od jednoho k druhému, zatímco současně působí jeden s druhým společně ve vesmírné harmonii.

A zase máme na tomto místě ve „Faustovi“ takové slovo:

Jak andělé svět náš oblétají
a zlatá si vědra předávají!

Až po ten výraz „zlatá“ je ten výrok správný, neboť tyto věci jsou přece utkávány činností Urielovou ze slunečního zlata, tak jak jsem vám to popsal.

Co Goethe vpravil jako básník do těchto veršů, to prostě sám někde vyčetl; zapůsobilo to na něho velkolepým dojmem. To, co jsme si tady mohli vyličít, to neznal. Ale to právě člověkem tak otřese, že když takový duch jako Goethe uchopí jakýmsi básnickým citem něco, co se dochovalo ze starých tradic, - že to potom tak neuvěřitelně obráží pravdu! To je to velkolepé, co zase spojuje nás, když dnes pěstujeme duchovou vědu a tyto věci nové objevujeme: když opravdu vidíme, jak Uriel a Rafael a Michael a Gabriel působí společně, jak opravdu předávají jeden druhému své vlastní síly, - objevujeme-li to bez závislosti na jakékoli tradici, a pak se otevřeme dojmu z takových pradávných průpovědí, jež se snad dostaly až k nám oklikou - jako v našem případě přes Goetha -, a vidíme, jak kdysi vanula mocně světem určitá dávná instinktivní pravda - třeba v podobě mýtu, třeba v podobě legendy - a jak potom přišly jiné doby, a jak v naší době je třeba něco takového zase pozvednout na vyšší stupeň.

Jistě, milí přátelé, sám Hippokrates - zdali teď budeme nazývat toho, kdo mu stál po boku, Rafael, nebo Merkur, nebo třeba Hermes, to už je jedno-jistě, sám Hippokrates žil v době, kdy se už kladl soumrak na onu vzájemnost v působení Gabrielově, Rafaelově a Urielově, při níž léčivé síly tvoří střed mezi silami myšlenkovými a silami výživy. Ale z vycit'ování oné vzájemnosti čerpala pradávna instinktivní moudrost kdysi ony zvláštní staré léky, které se vlastně zas a zase obnovovaly, které dnes nacházíme u takzvaných primitivních národů, -au nichž si už nikdo ani nedovede představit, jak na to lidé přišli. To všechno ale souvisí s tím, že lidstvo kdysi mělo všeobšahlou prvotní moudrost. Ale teď by vám, milí přátelé, měla vlastně znít v duši jakási hádanka. Když totiž vezmete všechno, co jsem vám vyličil, museli byste mít přece dojem, že třeba síly Rafaelovy žijí a protkávají přírodu na jaře, na podzim že je Rafael přenáší do nitra lidské dechové soustavy, a člověk že je cele vpjat do živě působících sil kosmu, tak jak se uplatňují v ročním koloběhu. Tak tomu také původně bylo. Ale jako je člověk bytost, která se upamatovává na to, co jednou prožila, - jako tedy vnější zážitky člověka jsou uchovávány pamětí a člověk šije může po řadě dní, i po letech ještě vnitřně zpřítomnit, - tak sice tyto pravdy, jež jsou pro vesmír v této podobě naprosto správné, zůstávají v platnosti; jenomže člověk

neprožívá například sílu Rafaelovu vnitřně v soustavě dechu jenom na podzim, nýbrž pak také během zimy, jara, léta ..., zůstává v něm jakási zhuštěná vzpomínka na ni.

Ačkoli se tedy věci mají původně tak, jak jsem je vylíčil, uchovávají se v člověku jejich účinky po celý rok. Tak jako utkvívají v paměti zážitky, tak se po celý rok uchovávají tyto účinky, vždyť jinak by člověk ani nemohl být bytostí, jež se vyvíjí rovnoměrně během celého roku. Ve fyzickém životě tady na Zemi je to tak, že někdo zapomíná snáze, někdo obtížněji; to však, co do naší dechové soustavy vstúpil Rafael za jednoho podzimu, to by příští podzim zmizelo, kdyby Rafael nepřišel znova. Až do té doby působí paměť, přírodní paměť dechového ústrojí; potom se to však musí znova osvěžit. Tak je člověk přece jenom zasazen do běhu přírody, není vyvržen ven z chodu světového dění, zůstává do něho zasazen. Ale do chodu světového dění je zasazen ještě jiným způsobem. Pravda, když člověk stojí tady na Zemi, uzavřen do své kůže, prostoupen svými orgány, může si připadat ve vesmíru trochu izolován, protože ty souvislosti, které jsem líčil, jsou vlastně koneckonců něčím tajuplným. Ale tak tomu není, pokud člověk je bytostí duchově-duševní, například v životě před narozením. To je přece doba, kdy duchově-duševní bytost člověka je v životě mezi smrtí a novým zrozením zasazena do duchové oblasti, do duchové sféry. A odtud nyní jaksi shlíží, ne ještě hned na jednotlivé lidské tělo - to si pak zvolí časem -, nýbrž shlíží dolů na celou Zemi, a to dokonce na Zemi v její spojitosti s celou planetární soustavou, s celou tou živoucí působností Rafaelovou, Urielovou, Gabrielovou, Michaelovou. Tehdy je člověk vně, dívá se na sebe zvenčí.

A tady, ve sféře duchového světa, se brána pro vstup duší, jež se vracejí z předpozemského života do pozemského, otvírá pouze od konce prosince do začátku jara, tedy pouze v době, kdy Gabriel působí nahoře jako kosmický archanděl a dole po boku člověka Uriel, vnášející kosmické síly do lidské hlavy. Během těchto tří měsíců v roce přicházejí duše, jež se budou po celý rok vtělovat, z kosmu dolů k Zemi. Pak zůstávají a čekají, až se jim naskytne příležitost, ve sféře planetárně-pozemské; i ty duše, které se narodí třeba v říjnu, čekaly už na svoje narození v pozemské sféře. A v podstatě závisí mnohé na tom, zdali duše, když už vstoupila do sféry Země, když už jí byla dotčena, musí ještě v pozemské sféře čekat na své pozemské narození; u některé duše to trvá déle, u jiné kratěji.

Ale v tom je ještě takové zvláštní tajemství: že právě tak, jako například oplodňující símě může vniknout do vajíčka jenom na jediném místě, tak proniká nebeské símě do celoročního bytí Země, jenom když nahoře vládne Gabriel jako kosmický anděl, s vlídným, láskyplným pohledem, s žehnajícím gestem, když dole působí Uriel s pohledem, který soudí, a s gestem, které varovně napomíná; to je doba, kdy Země je oplodňována dušemi. Je to doba, kdy Země má sněžný příkrov, kdy se Země stahuje do nitra, do sil své krystalizace, kdy člověk se může spojit se Zemí jakožto myslícím vesmírným tělesem: tehdy vcházejí duše z kosmu do sféry Země, tehdy se tam - dalo by se říci - shromažďují. To je každoroční oplodnění ročního koloběhu Země.

Na všechny tyto věci přicházíme, když se před námi otevře průhled do vesmíru nejenom fyzicky, ale i do působnosti oněch kosmických bytostí, jež jsem vám vylíčil těmi čtyřmi obrazy. A žije-li to v nás, pak se nám v leckterém básnickém díle objeví i cosi jako závan kosmického dechu, - neboť to, co je uloženo do takového básnického díla, odpovídá tomu, co je ve světě:

Jaká to souhra veliká, jak se vším vše se proniká! Jak andělé svět náš oblétají a zlatá si vědra předávají, jak žehnajícími perutěmi z výsosti prochvívají Zemí, až hlaholí to světy všemi! Právě i z těchto slov můžeme vycítit něco z podivuhodné vzájemnosti ve spolupůsobení oněch čtyř archandělských bytostí, jež spjaty se silami přírody utkávají i v člověku jeho bytost přírodní, duševní i duchovou a žijí v něm — a působí v sobě navzájem, ve velikém, hlubokém společenství!